

ALL VERDENS

Historie

 SAGA
EGMONT

**BIBELENS MYTER
OG SANNHETER**

ALL VERDENS

Historie

 SAGA
EGMONT

**BIBELENS MYTER
OG SANNHETER**

All Verdens Historie

Bibelens myter og sannheter

SAGA Egmont

Bibelens myter og sannheter

Copyright © 2019, 2020 All verdens historie and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726401493

1. e-book edition, 2020

Format: EPUB 2.0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

SAGA Egmont www.saga-books.com - a part of Egmont,
www.egmont.com

Bibelens myter og sannheter

Selv om store deler av Bibelens budskap retter seg mot de troende, har historikere møysommelig gjennomgått Det gamle og Det nye testamente og brukt skriftene som kilde til å kartlegge tiden da verdens første sivilisasjoner oppsto. Riktignok er det umulig å bekrefte fortellingene i Bibelen fra et historisk perspektiv, men mytene kan ha opphav i virkelige hendelser. Derfor jakter geologer på sannheten om syndfloden og Noahs ark, meteorologer og biologer prøver å gjenskape de ti landeplagene som rammet Egypt, og bibelforskere leter iherdig etter spor av katastrofer som kunne ha utslettet byene Sodoma og Gomorra.

Boken om Bibelens gåter inneholder spekulasjoner og antakelser, men gir likevel stoff til ettertanke. For vitenskap og tro står kanskje ikke så langt fra hverandre som vi ofte tenker.

1. Sannheten om det gamle testamente

Det er lett å avfeie Bibelens dramatiske fortellinger som oppspinn. Men i dag kan forskerne faktisk forklare hvordan byene Sodoma og Gomorra plutselig kunne forsvinne og hva som forårsaket de ti landeplagene i Egypt, og de har også en antakelse om hvor Edens hage lå.

I 1860-årene gjorde en ung britisk forsker ved navn George Smith en uventet oppdagelse. På noen 4000 år gamle babylonske leirtavler som lå nedstøvet i lagerrommene på British Museum, fant han inskripsjoner med navn på israelittiske konger han kjente til fra Bibelen. Oppglødd over funnet begynte Smith å lete etter andre koblinger mellom inskripsjonene på tavlene og tekstene i Det gamle testamente. Tidlig og sent arbeidet han i det halvmørke lagerrommet med å sette sammen biter av leirtavlene, noen så små som et par centimeter. Anstrengelsene hans skulle vise seg å gi resultater, for etter å ha arbeidet i noen måneder kom han over en setning som hadde tydelig sammenheng med fortellingen i Bibelen.

«En gammel mann, Utnapishtim, tok sin familie og alle slags dyr om bord på den store båten, og flommen ...» lød ordene.

Dessverre manglet fortsettelsen på tavlen, men likheten med Bibelens beretning om Noah, som slapp unna syndfloden ved å bygge en ark til seg selv, familien og et par av alle verdens dyr, var tydelig for Smith. I dagboken

skrev han begeistret om funnet og fortalte at han var overbevist om at det måtte finnes en forbindelse mellom de to fortellingene. Året etter startet den britiske forskeren derfor en utgravning av kong Asurbanipals bibliotek i byen Ninive i det som nå er Irak. Der hadde britiske arkeologer 22 år tidligere gravd ut de babylonske steintavlene som Smith hadde tydet. Under arbeidet fant George Smith det han lette etter. Opp av jorda i Mesopotamia dukket det opp enda et fragment med en inskripsjon. Tekstene på det nye funnet beskrev visdomsguden Eas forslag til hvordan Utnapishtim skulle utstyre arken: «Midt i båten vil jeg samle dine møbler og ditt gods, din formue, dine tjenerinner og slavinner ... alle dyrene på marken vil jeg sende deg, og de skal omslutes av din dør.»

For Smith hadde setningen stor likhet med det Gud sa til Noah i Bibelen, der han beordret ham til å bygge arken. Sammenfallet kunne neppe være en ren tilfeldighet.

«Du skal gå inn i arken – du og dine sønner og din hustru og dine svigerdøtre med deg. Og av alt som lever, av alt kjød, skal du ta ett par av hvert slag med inn i arken», lyder beretningen i 1. Mosebok.

SVARTEHAVET FORÅRSAKET SYNDFLODEN

Den britiske arkeologen George Smith regnes i dag som mannen som fant og tydet den babylonske kongen Gilgameshs episke dikt, som er nedskrevet på en rekke tavler. Smith ble også den første som fant sammenhenger mellom Bibelens tekster og andre historiske kilder og dermed innledet den moderne bibelforskningen. Smith døde av dysenteri bare 36 år gammel mens han var på en arkeologisk ekspedisjon i dagens Syria, men før det var han altså den første som hadde funnet arkeologiske bevis på at

Bibelens beretning om Noah og syndfloden kan ha rot i langt eldre fortellinger.

De tavlene Smith fant, beviser - ifølge bibelforskere - at historien om Noahs ark er flere århundrer eldre enn den bibelske fortellingen og skrevet langt tidligere av folk i Mesopotamia - dagens Iran og Irak.

Med mange ganske likelydende beretninger øker sannsynligheten for at en hendelse som minner om syndfloden, faktisk har funnet sted i Midtøsten en gang for tusener av år siden. Derfor jakter bibelforskere i dag på arkeologiske spor etter flommen, slik at de én gang for alle vil kunne bevise at Bibelen ikke bare er en hellig bok, men også må tas alvorlig som historisk kilde.

Hvis det dukker opp solide vitenskapelige bevis på syndfloden eller andre hendelser, vil Bibelen med ett kunne brukes som en av de tidligste og viktigste kildene til vår historie. Geologiske undersøkelser gir bibelforskerne støtte i jakten, ettersom de viser at en storflom kan ha rammet Mesopotamia for noen tusen år siden. I dag vet vi at Svartehavet lå som en isolert innsjø etter siste istid, og at dagens forbindelse gjennom Bosporosstredet til Middelhavet åpnet seg som følge av en naturlig geografisk utvikling for omtrent 9400 år siden.

Teoretisk sett kan denne hendelsen, der det langt større Middelhavet plutselig strømmet inn gjennom Bosporos, godt ha forårsaket en oversvømmelse av området langs Svartehavet. Hvis åpningen ble etterfulgt av en rask vannstigning, ville vannmassene ha tvunget lokalbefolkningen på flukt, noe som kunne ha skapt grobunn for myten om syndfloden. For arkeologer er hvert eneste lille funn ekstremt viktig, og spesielt arbeidet med å verifisere tekstene i Bibelen.

Arbeidet går under kategorien bibelforskning - en slags omvendt forskning der man iherdig prøver å bekrefte en

teori det foreløpig ikke finnes bevis for.

PARADIS ER LETT Å LOKALISERE

Den første bibelforskeren var altså George Smith, og han gjorde sin oppdagelse i gangene på British Museum i en tid da vitenskap for alvor avløste religion som forklaring på livets gåter. Leirtavlen med beretningen om syndfloden utgjorde en del av et langt dikt om kong Gilgamesh, den femte kongen av det assyrisk-babylonske kongedynastiet. Da kongens navn også dukket opp i andre inskripsjoner om babylonske herskere, antok Smith at kong Gilgamesh hadde vært en historisk person, noe dagens historikere er enige i.

Tavlene regnes derfor som en troverdig historisk kilde, og de kan brukes til å undersøke sannhetsgehalten i Bibelens fortellinger. Hvis en beretning opptrer både i Bibelen og for eksempel på Gilgameshs tavler, er det stor sannsynlighet for at den har rot i historiske hendelser.

Og nettopp de babylonske tavlene beskriver faktisk en del steder og hendelser som også omtales i Bibelen. I tekstene finner man blant annet fortellinger om et paradisisk sted som minner om det kristne paradiset.

«Her dreper ikke løven, løven og lammet går fredelig sammen, og ingen blir gammel eller syk», fortelles det – en beskrivelse som minner mye om Bibelens beskrivelse av Edens hage, der dyrene også lever i fredelig harmoni.

I paradiset oppnår Gilgamesh – som Adam og Eva – udødelighet, symbolisert ved en blomst. Blomsten blir imidlertid spist av en slange, og udødeligheten går tapt. Selv om det er noen små variasjoner, mener forskerne at man godt kan dra en parallell til beretningen om Adam og Eva, som lever udødelige i paradiset helt til en slange frister Eva til å spise av eplet fra kunnskapens tre.

Som med syndflodsberetningen kan forfatterne av Bibelen ha latt seg inspirere av de 4000 år gamle mesopotamiske mytene om Gilgamesh da de beskrev det kristne paradiset. De gamle steintavlene forteller imidlertid ikke hvor Edens hage lå rent geografisk, mens Bibelen er helt tydelig på dette punktet. 1. Mosebok, kapittel 1, beskriver i detalj hvordan hagen ligger i et fruktbart område ved fire elver:

«Navnet på den ene er Pisjon. Det er den som renner omkring hele landet Havila, der det er gull. [...]. Og navnet på den andre elven er Gihon. Det er den som renner omkring hele landet Kusj. Og navnet på den tredje elven er Hiddekel. Det er den som renner øst for Assur. Og den fjerde elven er Frat.»

Pisjon og Gihon kjenner ikke forskerne til, men de to siste heter i dag Tigris og Eufrat. De to elvene renner nesten parallelt gjennom den frodigste delen av dagens Irak og munner ut i Persiabukta. Paradis lå med andre ord der de første sivilisasjonene oppsto, og beleilig nok der jødene bodde, inntil Abraham utvandret til det forjettede land. Slik begynner Det gamle testamente faktisk som en fortelling om jødernes eldste historie - tiden før utvandringen fra byen Ur nær elven Tigris mot Kanaans land.

ARKEN VAR 157 METER LANG

Etter utvandringen fra Ur opplever Abraham og hans etterkommere en lang rekke katastrofer: Byer som blir utslettet i ildstormer, ødeleggende oversvømmelser og selvfølgelig fangenskapet i Egypt. En av de mest utbredte moderne teoriene er at de dramatiske hendelsene som blir beskrevet i Bibelen, har rot i naturkatastrofer, som den